

СЕКЦІЯ VI

**ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ,
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
Й ЕКСПЕРТНОГО СЕРЕДОВИЩА
У РОЗБУДОВІ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Павлова К. А.,
доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики факультету менеджменту освіти
та науки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук (м. Київ, Україна)

Андрєєв М. С.,
студент групи 1мГУд факультету менеджменту освіти
та науки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, магістерська програма
"Громадське управління в галузі освіти" (м. Київ, Україна)

**ЗМІСТ СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЧНИХ РЕФОРМ
ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ**

В статті розглянуто погляди сучасних науковців на стан освітньої системи України в процесі її демократизації. Обґрунтовано напрями стратегічних змін в управлінні освітою відповідно до потреб сучасного суспільства, зміна функцій держави та розширення прав громадянського суспільства

Ключові слова: державно-громадська модель управління, управління освітою, громадянське суспільство, державна освітня політика.

Тенденції розвитку політики сучасних демократичних держав в напрямі орієнтації на інтереси особистості та потреби громадянського суспільства обґрунтовує формування нової моделі управління освітою та пошук нових підходів, економічних та соціальних умов, які забезпечують ефективність сучасних, самодостатніх освітніх систем.

При цьому зміст основних нормативних документів з питань управління освітою України свідчить, що в сучасних умовах розбудови демократії, суттєво змінюється функції держави – головними її функціями стають регулюючі та захисні, вона набуває ознак соціально спрямованого керування, державна політика базується на принципі пріоритетності прав громадян та їх об'єднань, держава стає гарантом і захисником прав кожного громадянина.

Аналізу питань державного управління в нових соціально-економічних умовах приділяється увага у працях вітчизняних науковців та практиків – В. Андрущенко, В. Бобрицької [1], С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, С. Крисюка, В. Лугового, Т. Лукіної, К. Павлової [5; 6], В. Савельєва та інших.

До вдосконалення теоретичних і практичних аспектів діяльності регіональних органів державного управління звертаються Д. Дейкун, Г. Єльнікова,

О. Зайченко, Л. Калініна, М. Кондаков, І. Лісова, О. Михайленко, Г. Сурміло, П. Худомінський та інші.

Але в світлі постійних змін соціальної та політичної сфери суспільства, актуальність цих питань тільки зростає. Тому метою нашого дослідження є – аналіз можливих стратегічних реформувальних освітньої політики України в питаннях демократичного управління освітою.

Об'єктом дослідження є – сучасна освітня політика України.

Предметом дослідження – стратегії реформування демократичного управління освітою України.

Сучасні науковці констатують, що державно-громадське управління освітою на сьогодні має малоефективний розподіл функцій між різними суб'єктами освітньої політики. Вирішальним негативним показником вважається стан освітньої управлінської системи, в якій не налагоджений постійний зворотний зв'язок із суспільством. Тому в сучасному рівні розвитку державно-громадської моделі управління відмічається монополічний статус держави в управлінні освітою, що гальмує розвиток демократичних відносин в освітній галузі та не створює належних умов для участі громадськості в управлінні освітою [2].

Дослідження змісту основних нормативно-правових актів регулювання освітньої сфери демонструє, що незважаючи на впровадження нових механізмів громадського управління та контролю в останніх змінах освітнього законодавства України, через постійний розвиток соціальних процесів існує необхідність подальшого вдосконалення механізму надання прав громадськості та їх об'єднань впливати на освітні процеси, висловлювати свої потреби та вимоги з покращення освітньої сфери.

Аналіз існуючої практики державного управління освітою в нашій державі та в демократично орієнтованих країнах, зорієнтували на можливі стратегічні дії щодо перетворень в управлінській системі в Україні, ними є: розробка науково-теоретичної основи державного управління відповідно до сучасних викликів розвитку суспільства; розробка базової моделі державно-громадського управління на центральному та регіональному рівні; визначення механізмів управління системою освіти і розробка

методів їх здійснення відповідно до принципів державно-громадського управління.

До основних стратегічних кроків щодо реформування управління освітою та перерозподілу основних функцій науковці відносять: 1) спільна управлінська діяльність державних і громадських структур по керівництву освітніми проектами [3; 5; 6], 2) прийняття рішень державними органами управління після обов'язкового погодження проекту рішення з представниками громадськості, 3) делегування частини владних повноважень органів управління освітою структурам, що представляють інтереси певних суспільних груп; 4) розробка механізмів планування, контроль, оцінка результатів діяльності інститутами громадянського суспільства (громадська експертиза, атестація) [4; 5; 6].

Для подолання складнощів, які можуть виникнути при втіленні державно-громадського управління в систему освіти Пастовенський О. пропонує наступні заходи: зниження рівня централізації управління, забезпечення фінансової самостійності навчального закладу, здійснити визначення організаційних та фінансових дій по підтримці інноваційної діяльності в системі освіти, перехід в системі освіти до договірних відносин; створення механізму підтримки ініціативних освітніх проектів; формування ефективної системи управління експериментальними майданчиками в системі освіти; створення професійних та між професійних товариств; створення фондів розвитку освіти; відпрацювання механізмів формування замовлення на інформаційні та науково-методичні послуги недержавних структур, створення "горизонтальних" управлінських структур [7: 319–356].

Враховуючи досвід європейських країн та реформи демократизації освіти, які демонстрували результат ефективності громадського управління, на наш погляд, змістом сучасних стратегічних реформ в Україні має бути наступне. Перш за все, це посилення відкритості освітніх систем, яке передбачає децентралізацію управління освітою, розширення функцій різних суб'єктів освітньої політики. Також враховуючи зростаючі потреби суспільства в управлінні системою освіти на громадських засадах, актуальним є також поширення механізму громадського обговорення проблем освіти на всіх рівнях, в тому числі відомчому, створення недержавних структур для підтримки автономії навчальних закладів, в тому числі через приватні бізнес організації, формування асоціації опікунських рад, в тому числі батьків та випускників, створення умов для якісної громадської атестації навчальних закладів.

Джерела:

1. Бобрицька В. І. Система освіти як об'єкт моніторингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання.* 2015. Серія 17. Вип. 27. С. 19-34.
2. Михайленко О. Державно-громадське управління освітою [Електронний ресурс]. UKR: <http://tu.osvita.ua/school/method/1124/>
3. Гончар В. М. Корпоративізм як модель взаємодії держави і громадянського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 "Політичні інститути та процеси". Київ, 2009. 20 с.
4. Касьянова О. М. Педагогічний аналіз навчального процесу в загальноосвітній школі як засіб підвищення його ефективності :

автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Загальна педагогіка та історія педагогіки". Київ, 2000. 18 с.

5. Павлова К. А. Формування громадської активності в умовах розвитку глобального громадянського суспільства. *Гілея: науковий вісник* : збірник наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова; ВГО Укр. академія наук, "Видавництво "Гілея", 2018. Вип. 144. С. 169-170.

6. Постол К. А. (Павлова К.А.) Правові механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави. Автореферат на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю : 12.00.01. Київ, 2016. 23 с.

7. Пастовенський О. В. Громадсько-державне управління загальною середньою освітою в регіоні : дис. на здоб. наук. ступ. док. наук. 13.00.06 "Теорія та методика управління освітою". Київ, 2015. 452 с.

Abstract. The article considers the views of modern scholars about the educational system of Ukraine in the process of its democratization. The directions of strategic changes in education management, in accordance with the needs of modern society, change of state functions and expansion of civil society rights are substantiated.

Key words: state-public model of government, education management, civil society, educational policy.

* * *

Банях Н. Р.,
студентка групи 1МОПз факультету менеджменту освіти та науки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, магістерська програма "Освітня політика" (м. Київ, Україна)

Макаренко С. О.,
доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики факультету менеджменту освіти та науки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат філософських наук, (м. Київ, Україна)

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКІ ВІДНОСИНИ УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті розкрито значення поняття "державно-громадська модель управління" в науковій літературі, проаналізовано стан управління під час реформування освітньої галузі в Україні, надано характеристику провідних принципів державно-громадської моделі управління у сфері освіти України, виділено шляхи розвитку державно-громадської моделі управління національної освіти.

Ключові слова: державно-громадська модель управління, державно-громадська модель управління в освіті, інноваційний розвиток.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Дана тема особливо набирає актуальності, адже на сьогодні, за умов інтенсивного інноваційного розвитку освітньої сфери, інститути громадянського суспільства намагаються співпрацювати з владою на партнерських засадах, щоб спільними зусиллями забезпечити реалізацію державної політики в освітній сфері України відповідно до реформаційних змін.

Лише поєднання зусиль держави та громади як рівноправних партнерів у створенні стратегій реформування освітнього процесу, забезпеченні контролю його якості, посиленні соціального захисту усіх учасників, розширенні мережі закладів освіти, підготовці компетентних кадрів може забезпечити повноцінне та всебічне розв'язання проблем державного управління у сфері освіти.

Аналіз наукових досліджень. Вивченню проблеми становлення та розвитку державно-громадських відносин в сфері освіти приділяється все більше уваги як